

Jaarrond

2025 – **2026** – 2027

ZMf heeft impact!

ZMf is een gepassioneerde club met lef die opkomt voor natuur, milieu en de leefomgeving in Zeeland. We beschermen, vertegenwoordigen onze leden daarin en jagen initiatieven aan.

ZMf heeft een groeiende natuur-positieve impact. We hebben een groot netwerk, staan middenin de maatschappij en hebben deskundigheid en bakken aan ervaring in huis. Onder ander in het opstarten en uitvoeren van projecten, versnellen van duurzame ontwikkelingen, organiseren van evenementen, creëren van draagvlak, lobby en acties en campagnes. We durven zaken net iets anders aan te pakken dan normaal. Dat stimuleert en zet in beweging.

Lees in deze Jaarrond een selectie uit ons werk.

654

Leden aantal

8675

Nieuwsbrieflezers

3710

Social volgers

90

Vrijwilligers

40.850

Website
bezoekers

791

Wantij lezers

50

Aantal keren
in de media

26

Lidorganisaties

ZMf en partners spannen rechtszaak aan tegen de Nederlandse Staat: **Stop PFAS**

Knoops' advocaten startte, namens de Natuur en Milieufederaties, waaronder ZMf en partners als Gezond Water, een rechtszaak tegen de Nederlandse Staat voor de ernstige schade die PFAS-verontreiniging aanricht aan mens, dier en milieu. De rechtszaak, die op 7 augustus 2024 van start ging in Den Haag, is uniek: het is de eerste collectieve actie in Nederland tegen het Rijk vanwege het onvoldoende optreden tegen deze schadelijke stoffen. >>

Stop PFAS

>> PFAS – ook wel ‘forever chemicals’ genoemd – zijn chemische stoffen die nauwelijks afbreken en zich ophopen in het milieu en in levende organismen.

ZMf strijdt al jaren tegen PFAS; we willen een verbod op de lozing ervan, strengere regelgeving en handhaving en we willen dat de vervuiling wordt opgeruimd. De Westerschelde is een van de meest vervuilde wateren van Nederland. We spreken de Nederlandse Staat aan, omdat ze de burger in de steek laat. Je kunt kiezen voor een gezonde leefstijl, stoppen met roken, minder alcohol drinken. Maar om PFAS kun je niet heen. Het zit in het drinkwater, je voedsel en in de lucht.

De chemische stoffen komen onder andere via industriële lozingen in het water terecht en vormen een bedreiging voor de biodiversiteit, voedselveiligheid en volksgezondheid. Een schone en gezonde delta is van levensbelang voor nu én voor toekomstige generaties. ZMf voert de druk op om de Scheldes beter te beschermen.

Dat doen we onder andere als waarnemer van de Internationale Schelde Commissie.

*Internationale
Schelde Commissie*

ZMf ontvangt Heijnen voor een kritisch gesprek over staalslakken

ZMf ontving in 2024 staatssecretaris Heijnen van Infrastructuur en Waterstaat voor een kritisch gesprek over het gebruik van staalslakken in de Zeeuwse Deltawateren. Staalslakken, een bijproduct van de staalindustrie, worden al jaren ingezet voor de kustverdediging in de Oosterschelde en Westerschelde.

Hoewel dit technisch gezien een slimme toepassing lijkt, blijkt uit onderzoek dat er schadelijke stoffen uit kunnen lekken. Dit kan ernstige gevolgen hebben voor de waterkwaliteit, het onderwaterleven en mogelijk

zelfs de volksgezondheid. Bovendien klonteren de slakken onder water samen tot harde platen, wat het bodemleven verstikt. ZMf, samen met onder andere Nationaal Park Oosterschelde, Natuurmonumenten en de Nederlandse Onderwatersport Bond, roept daarom op tot een onmiddellijke stop op het gebruik van staalslakken. Zolang de langetermijneffecten van staalslakken onduidelijk zijn, is het onverantwoord om ze te blijven gebruiken. Positief was dan ook dat in de aanbestedingsprocedure voor de versteviging van de geulwand bij Ossenissee, werd afgezien van het

gebruik van staalslakken. Sindsdien zijn staalslakken blijvend op de agenda gebleven, alle Zeeuwse overheden hebben zich ertegen uitgesproken en ondertussen is er, mede dankzij onze aanhoudende druk, een tijdelijke stop op staalslakken in de Deltawateren. We blijven nu doorzetten voor een permanente stop.

Staalslakken

Ossenissee

Zeeuwse Zichtlijnen: Symbioceen en Industrie van de Toekomst

ZMf pleit ervoor om de natuur als bondgenoot te zien. Haar niet langer af te breken en uit te buiten, maar met haar samen te werken. Dat samen optrekken met de natuur is de essentie van het Symbioceen; een toekomstbeeld waarbij een evenwichtige en eerlijke balans bestaat in de relatie tussen mens, natuur en technologie.

De een versterkt de ander en bij alle beslissingen die we nemen, houden we rekening met de belangen van

Symbioceen

Industrie van
de Toekomst

Zeeuwse
Zichtlijnen

toekomstige generaties. In zo'n maatschappij floreert de economie, omdat die draait op een gezonde ecologie. Daarin is plaats voor de Industrie van de Toekomst. Die is niet alleen schoner, maar ook wijzer; ze erkent haar verwevenheid met mens en natuur en handelt daarnaar. ZMf vraagt de Zeeuwse industrie haar maatschappelijke verantwoordelijkheid actief op te pakken en zichzelf te transformeren van vervuiler naar belangrijke systeemdrukker. We zien een kans voor haar om koploper te worden in een natuurpositieve aanpak. Dit vraagt om samenwerking, visie en durf. ZMf biedt hierin een adviserende en verbindende rol om dappere stappen vooruit te zetten.

Niet voor niets gaat Zeeuwse Zichtlijnen 2026 dan ook over het Symbioceen en de vraag: *Hoe ziet de Zeeuwse industrie eruit als ze niet alleen duurzaam is, maar ook symbiotisch, dus langdurig en positief, verbonden is met natuur en samenleving?* Zeeuwse Zichtlijnen is een terugkerend format van ZMf en bestaat uit een serie interviews die we als **podcast** uitbrengen en een **meet-up**. We praten met toonaangevende experts en vernieuwende denkers vanuit meerdere invalshoeken. Hun ideeën helpen onze blik te verbreden en een open en gedurfde dialoog op gang te brengen over de balans tussen ecologie en economie. Eerdere edities van Zeeuwse Zichtlijnen gingen over biodiversiteit en schone rivieren.

Licht uit, nacht aan

Nederland is één van de meest verlichte landen ter wereld. Dat is zelfs duidelijk te zien vanuit de ruimte.

Al dat licht verstoort onze slaap en is schadelijk voor onze gezondheid en het ritme van nachtdieren. Het kost ook veel energie. ZMf beschermt de donkere nacht in Zeeland. Daarom organiseren we ieder jaar de Zeeuwse Nacht van de Nacht. We vieren dan

de donkere nacht, met de oproep om structureel overal zoveel mogelijk lichten uit te doen. Er worden dan ook bijzondere nachtelijke activiteiten georganiseerd, zoals dineren bij kaarslicht, nachtwandelingen of sterren spotten met de sterrenwacht.

ZMf initieerde en werkt samen met *de Nachtwachters*. Deze burgerambassadeurs vormen een hecht landelijk netwerk van meer dan 150

betrokken inwoners. Ze delen kennis over de waarde van een donkere nacht en zetten acties op in hun eigen buurt of dorp om de donkere nacht weer terug te brengen.

*Nacht van
de Nacht*

Nachtwachters

Op de barricades!

Met de menselijke ketting die we samen met honderden Zeeuwen vormden op de Sloegrens, gaven we letterlijk en figuurlijk aan dat de grens bereikt is aan wat de leefomgeving en de natuur in en rondom het industriële Sloegebied kan dragen.

De aanleg van grootschalige infrastructuur voor de energietransitie en plannen voor transformatorstations, ammoniakterminals, waterstofinstallaties en kerncentrales worden daar zonder oog voor natuur en leefbaar-

heid in het landschap geperst. ZMf pleit voor ruimtelijke keuzes waarin natuur en een open en groen landschap een centrale rol hebben en worden beschermd. Nieuwe kerncentrales in het Sloegebied passen daar zeker niet in. Het verhaal dat alle Zeeuwen het eens zijn met de komst ervan, is onjuist. Door gebrekkige transparantie over de effecten van kerncentrales en een onvolledig participatieproces krijgen inwoners van Zeeland niet de kans om hun mening te geven. Er is veel protest vanuit de Zeeuwse samenleving.

De aanleg van kerncentrales heeft een onomkeerbaar ingrijpend negatief effect op het landschap en de leefbaarheid van de regio. Kernenergie is daarnaast erg duur, het komt veel te laat en het is risicovol. Het legt een zware last op toekomstige generaties. ZMf vindt dat de investeringen beter kunnen worden besteed aan duurzamere alternatieven, zoals zon-, wind-, aquathermie- en golf- of getijdenenergie. Deze vormen van energie hebben ook nog eens een enorm potentieel.

Sloegrens
evenement

Wat vind jij echt van twee
nieuwe kerncentrales?

Als het nodig is klimt ZMf ook letterlijk op de barricades om te protesteren.

Bijvoorbeeld tijdens een Zeeuwse Natuur- en Klimaatmars. De laatste editie was in 2024 en werd georganiseerd door Zeeuwse jongeren en ZMf. De mars bracht honderden mensen samen die van zich lieten horen voor het behoud van de Zeeuwse natuur en een leefbaar klimaat. De oproep was helder:

‘Stop met het vervuilen van rivieren, het vernietigen van leefgebieden en het behandelen van natuur als een onuitputtelijke bron’.

In plaats daarvan werd er gepleit voor een toekomst waarin natuur centraal staat in al ons handelen. Vijf moedige Zeeuwse vrouwen, van tiener tot studente tot grootouder en politica, deelden hun persoonlijke boodschap. Daarna trok de stoet door de straten van Middelburg. In 2019 organiseerde ZMf ook al een mars, waarin ruim 500 mensen meeleepen. Het geluid dat we laten horen om de natuur te beschermen is nog altijd even urgent.

Planologie: zienswijzen en in beroep

ZMf beoordeelt nieuwe ruimtelijke plannen op hun impact op natuur, milieu en landschap. We zijn vertegenwoordigd in verschillende commissies en adviesgroepen om mee te denken over welke ontwikkelingen in Zeeland wel en welke niet gewenst zijn.

ZMf controleert of ingediende plannen aan afspraken voldoen en wat hun

effect op de omgeving is. De overgrote meerderheid van alle plannen voldoet gelukkig aan wat er is overeengekomen. Maar wat als ZMf niet tevreden is? Dan dienen we een zienswijze in met onze zorgen en adviezen voor verbetering. Dat deden we bijvoorbeeld met succes voor de plannen voor een meer dan 55 meter hoge hoteltoeren in Goes. Dat plan ging toen gelukkig niet door. In sommige gevallen, als onze zorgen groot zijn of onze dringende adviezen niet worden gehoord, gaat ZMf in beroep bij de Raad van State. Dat deden we bijvoorbeeld tegen het bestemmingsplan van Camping de

Oase in Renesse dat de bouw van een groot aantal permanente standplaatsen mogelijk zou maken. Ook gingen we in beroep tegen de plannen van Fruitbedrijf Van Damme in 's-Heer Abtskerke om op een nieuwe locatie bij Nisse grote loodsen en woningen voor het personeel te bouwen. De omvang hiervan past wat ons betreft niet in het kleinschalige cultuurlandschap van Borsele. Bovendien zou de bouw een precedentwerking kunnen hebben.

Planologie in Zeeland Hoteltoeren Goes

Plan Boom Zeeland

Plan Boom Zeeland is een ambitieus vergroeningsproject van ZMf met als doel om in de komende jaren 400.000 extra bomen te planten; voor iedere Zeeuw één boom. Bomen zijn krachtige bondgenoten in de strijd tegen klimaatverandering: ze nemen CO₂ op, bieden schaduw en versterken de biodiversiteit.

Ieder jaar, tijdens de *Gratis Boompjes Uitdeelactie*, geven we tienduizenden jonge boompjes weg aan Zeeuwse inwoners met een eigen tuin. Deze actie is ontzettend populair en geeft mensen de kans om zelf de

handen uit de mouwen te steken voor hun leefomgeving.

We doen nog veel meer in het kader van Plan Boom Zeeland. Zo zoeken we Zeeuwse grondeigenaren die een deel van hun terrein beschikbaar willen stellen voor de aanplant van grotere oppervlakten streekeigen bosjes en hagen. In samenwerking met het waterschap ondersteunen we scholen in de vergroening van hun schoolplein. En als we mensen willen bedanken voor hun inzet voor ZMf, dan geven we ze een boomcertificaat. Er wordt dan voor hen persoonlijk ergens in Zeeland een boom geplant.

In 2026 zijn we in opdracht van Gemeente Tholen gestart met de pilot *Gratis Boom in de Voortuin*. Met deze actie zijn er bijna 200 grotere bomen gratis weggegeven aan inwoners die ze in hun voortuin plantten. Dat bleek een groot succes, want in veel Thoolse voortuinen staat nu een mooie boom! Gemeente Tholen en ZMf hopen dat deze actie ook omarmd gaat worden door andere Zeeuwse gemeenten.

Plan Boom
Zeeland

Gratis boom
in de voortuin

Klimaatbestendige wijken

Klimaatverandering zorgt voor steeds meer uitdagingen, zoals hittestress, wateroverlast, verdroging en afnemende biodiversiteit.

Klimaatadaptatie
Zeeland

In het project Klimaatadaptatie Zeeland werkt ZMf samen met Gemeente Middelburg en Vlissingen, inwoners, kennisinstellingen, bedrijven en NGO's aan toekomstbestendige woonwijken in Westerzicht (Vlissingen) en Dauwendaele (Middelburg). Binnen deze wijken experimenteren we met oplossingen voor een duurzame watercyclus, een sterker ecologisch

netwerk en een leefbare, groene woonomgeving. Denk aan groene daken en gevels, natuurspaden en plantjes uitdeelacties. De bewoners hebben een belangrijke stem in het klimaatbestendig maken van hun buurt. ZMf betreft hen actief bij de (her)inrichting ervan, versterkt co-creatie en stimuleert bewustwording en betrokkenheid.

Bouwen aan een circulaire samenleving

Met de Kringlogo-prijs zet ZMf circulaire doeners uit heel Zeeland in het zonnetje.

Overall in de provincie werken inwoners aan slimme, lokale oplossingen om afval te verminderen, spullen te delen, te repareren en hergebruik te stimuleren. Met deze prijs, die we jaarlijks uitreiken tijdens de Week van de Circulaire economie, maken we die initiatieven zichtbaar en moedigen we anderen aan om daar ook mee aan de slag te gaan. De winnaar ontvangt een trofee, publiciteit, een mooi

geldbedrag en mag een jaar lang het Kringlogo voeren.

Er komen steeds meer repair cafés. Dat is heel goed nieuws. ZMf helpt het netwerk daaromheen verder uit te bouwen tot een echte community waarin mensen elkaar weten te vinden voor allerlei vragen en oplossingen op het gebied van reparatie van spullen. Zo ontwikkelen we met 'Zoek het om de hoek' een handig overzicht van deelinitiatieven en reparatieservices in Zeeland. Dat doen we met een digitale kaart waarop je als Zeeuwse consument kunt zien welke circulaire burgerinitiatieven actief zijn en bij welke ondernemers je bij jou in de buurt terecht kunt als je circulaire keuzes wilt maken.

Kringlogoprijs

Zoek het om de hoek

Restmateriaal voor kunstenaars, winnaar Kringlogo-prijs 2026. Foto: Wilbert Caljouw

Raad van Inspiratie en jongerenplatform Enmorgendan

De leden van de Raad van Inspiratie, het jongerenadviesorgaan van ZMf, brengen hun frisse nieuwe kijk op zaken in en adviseren ons team met hun visie op uiteenlopende vraagstukken en uitdagingen waar we voor staan.

De mening van jongeren doet ertoe. De leden treden, namens ZMf, op als ambassadeurs voor de Zeeuwse

natuur. Ze steken graag de handen uit de mouwen en helpen bij de organisatie van evenementen, zoals de klimaatmars of denken mee over de opzet van de Impactstrategie van ZMf. Gelijkgestemde jongeren

vinden elkaar online in de community van Enmorgendan, die door ZMf wordt geïnitieerd.

Vind @Enmorgendan op Instagram en LinkedIn.

Raad van inspiratie

Lekker en gezond lokaal eten voor HZ studenten

Binnen het project Boer & Buur met Natuur hebben ZMf, HZ University of Applied Sciences en Tuinderij Plantalia een samenwerking opgezet voor duurzamere catering op de hogeschool.

HZ krijgt wekelijks verse, biologische groenten rechtstreeks van de teler. De catering van HZ kan hiermee met producten van telers uit de buurt gezonde soepen en warme maaltijden maken voor studenten en medewerkers. Deze samenwerking is niet alleen duurzaam, maar stelt ook een voorbeeld en neemt studenten mee in de voordelen van lokaal geproduceerd biologisch voedsel en de waarde van biodiversiteit. Voor de werkbaarheid en stroomlijning van de catering is een vaste selectie aan

groenten gemaakt, waarin zowel bekende als 'vergeten' gewassen zijn opgenomen. ZMf deelt opgedane kennis en ervaring met de korte keten tijdens symposia en netwerkbijeenkomsten, zoals *Van Land naar Lunch* of de *Plantaardige netwerklunch* van Dockwize. Daar konden bezoekers, smullend van een bordje lekkers van dichtbij, de mogelijkheden verkennen voor het opzetten van duurzame catering voor hun eigen organisatie of bedrijf.

Boer & Buur
met Natuur

HZ catering

ZMf traint medestanders voor natuur

Word GroenMaker

Maak jouw regio groener en gezonder.
Voor een klimaatbestendige toekomst.

Dat begint dichtbij huis. Dat begint bij jou.

**Mobiliseren van onze achterban,
dat is een van ZMf's krachten.
Daarom leiden we betrokken
Zeeuwen op om ons te helpen in
ons werk voor de natuur.**

Hun inzet geeft een spin-off en verbreedt de positieve impact die ZMf heeft op vergroening en verduurzaming van onze provincie. Zo gaven we de gratis cursus Benut de Omgevingswet; geef natuur een stem. We leerden mensen hoe ze, met parate kennis van de Omgevingswet, hun invloed op beleid zo effectief mogelijk kunnen inzetten. In de training Word GroenMaker leidden we aanjagers van verandering op, direct in de

Zeeuwse samenleving. Inwoners helpen ons om natuurbescherming en klimaatbestendigheid laagdrempelig en concreet te maken, zodat iedereen er een steentje aan kan bijdragen. Dat werkt motiverend en aanstekelijk; heel veel mensen willen namelijk graag ook zelf wat kunnen doen voor de natuur in hun buurt.

ZMf en Stedin trekken samen op in pioniersproject

De energietransitie komt in rap tempo op Zeeland af en heeft grote invloed op onze leefomgeving. Hoogspanningsmasten, transformatorstations, aanlandingen van wind op zee, waterstofstations en de potentiële komst van meerdere kerncentrales.

De energietransitie is niet te missen in het landschap; hoogspanningsmasten, transformatorstations, aanlandingen van wind op zee, waterstofstations en de potentiële komst van meerdere kerncentrales. Wat vinden Zeeuwen eigenlijk van al die infrastructuur in hun leefomgeving? Wat moeten we tolereren en wat niet. En hoe kan die met respect voor natuur en het landschap worden aangelegd? In onze visie *Echt*

groene energietransitie: een landschap vol leven zijn dit soort vraagstukken opgenomen en zoeken we naar concrete oplossingen.

In dat kader zijn ZMf en netbeheerder Stedin een dappere nieuwe samenwerking aangegaan in het pioniersproject 'Planeet aan Tafel'. Voor de aanleg van een datakabel moeten werkzaamheden uitgevoerd worden, dwars door het Zeeuwse landschap. ZMf adviseert Stedin hoe ze dat met zo veel mogelijk respect voor de natuur kan doen. Bijvoorbeeld niet nog een sleuf door de bodem van de Oosterschelde maken, maar de kabel over de stormvloedkering trekken. Maar ook zo stil en schoon mogelijk werken met elektrische

machines. En samen met de uitvoerder en ecologen in een gebied gaan kijken om te bepalen hoe de natuur daar een boost kan krijgen. Hoe meer je over iets weet, hoe meer betrokkenheid je erbij voelt. Daarom investeren we in het vergroten van kennis over natuur binnen Stedin, van het management tot de mensen die de kabel aanleggen.

*Echt groene
energietransitie:
een landschap
vol leven*

*Planeet
aan tafel*

Zeeuws Kennisplatform voor VvE's

Het Zeeuws Kennisplatform voor VvE's helpt Verenigingen van Eigenaren in Zeeland op weg met het verduurzamen van hun gebouwen. Als een van de initiatiefnemers van dit platform

organiseert ZMf regelmatig bijeenkomsten voor VvE-besturen, beheerders en bewoners. We leren daar van elkaar hoe je die verduurzamingslag in de praktijk aanpakt. We laten zien

welke succesvolle concrete voorbeelden hen al voorgingen en nodigen experts uit om specifieke onderwerpen toe te lichten op basis van vragen en behoeften vanuit de VvE's.

*Zeeuws Kennisplatform
voor VvE's*

ZMf 40 jaar, en verder!

Op 5 december 2024 bestond ZMf precies 40 jaar. Die mijlpaal vierden we een jaarlang. Onder andere met een aantal feestelijke uitpakkers, zoals een speciaal logo, een jubileumeditie van ons ledenmagazine Wantij, waarin we terugblikken op veertig jaar ZMf én vooruitkijken naar de toekomst. We trakteerden onze leden en lidorganisaties op een exclusieve excursie naar natuurgebied Plan Tureluur op

Schouwen-Duiveland. Roel Mooij en John Beijersbergen, beiden vanuit ZMf nauw betrokken bij de ontwikkeling van het natuurgebied, vertelden over de uitdagingen en de successen in de ontstaansgeschiedenis van het gebied. We sloten het jubileum af met een knalfuif in 't Beest in Goes, met als thema Tijdreis. Tijdens deze avond presenteerde Ira von Harras, directeur van ZMf, een brief van Neela, een

jonge Zeeuwse die ons als voorouders aanspreekt vanuit het jaar 2100. Ze prijst ons om onze moed en zorg voor de natuur, dus ook voor haar toekomst. Maar ze vraagt ons ook om door te blijven strijden voor herstel van de aarde en haar ecosysteem, om rechtvaardig met haar om te gaan en weer verbondenheid met haar te gaan voelen.

brief Neela

Steun ZMf

Roel van der Mast

Deze Jaarrond geeft je een inkijkje in wat ZMf doet om Zeeland gezond, leefbaar en toekomstbestendig te maken. En dit is nog maar een deel van onze projecten en activiteiten.

We verzetten bergen om de natuur in Zeeland te versterken en te beschermen. Gelukkig worden we

daarin gesteund, onder andere door onze betrokken leden en lidorganisaties, de Postcode Loterij en door een brede beweging vanuit de Zeeuwse samenleving.

Help ook mee om de natuur in jouw omgeving te beschermen. Je kan ZMf op een heleboel manieren steunen:

word lid van ZMf of geef een lidmaatschap cadeau aan een (klein) kind of een goede vriend. Dat is nog eens een origineel en waardevol cadeau! Doe een losse donatie of steun ons structureler als Impactmaker van ons Impactfonds.

Of... overweeg een nalatenschap. Op al deze manieren kun je een hele belangrijke bijdrage leveren aan het voortzetten van ons belangrijke werk.

Ontdek hoe jij de Zeeuwse natuur kan helpen.

Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg zmf.nl

